

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα και το νέο χρηματοοικονομικό πλαίσιο*

Νικ. Χ. Γκαργκάνα

Υποδιοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος

1. Το νέο χρηματοοικονομικό πλαίσιο

Η διεύρυνση της αγοράς λόγω της Νομισματικής Ένωσης θα επιτρέπει να αξιοποιηθούν οικονομίες κλίμακας, ώστε να μειωθεί το μέσο κόστος των πόρων που χρησιμοποιούνται στις διαδικασίες χρηματοοικονομικής διαμεσολάβησης και για το μετασχηματισμό των αποταμιεύσεων σε επενδύσεις. Η ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών θα καταστήσει αποτελεσματικότερη τη χρηματοοικονομική διαδικασία από πλευράς κατανομής των πόρων, καθώς θα προσφέρει τόσο στους δανειζόμενους όσο και στους δανειστές ένα ευρύτερο φάσμα χρηματοοικονομικών μέσων, επιτρέποντας έτσι πιο αποτελεσματικές επιλογές από άποψη διάρκειας και κινδύνου. Η βελτίωση της κατανομής των πόρων θα προέλθει και από την αύξηση των ενδοκοινοτικών συναλλαγών σε χρεόγραφα, καθώς οι αποδόσεις διαφόρων ειδών κεφαλαίου στα κράτη-μέλη θα τείνουν να συγκλίνουν.

Αν και η Νομισματική Ένωση θα έχει ως αποτέλεσμα την άμεση σύγκλιση των επιτοκίων της χρηματαγοράς, θα χρειαστεί κάποιος χρόνος για την ενοποίηση των αγορών κεφαλαίων. Η αγορά κρατικών ομολόγων στην Ευρώπη θα είναι περίπου του ίδιου μεγέθους όπως στις ΗΠΑ αλλά, αντίθετα με ό,τι συμβαίνει στην αμερικανική αγορά, οι επιμέρους κυβερνήσεις στην Ευρώπη θα συνεχίσουν να είναι εθνικά κυρίαρχοι δανειολήπτες και οι κίνδυνοι θα διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Ωστόσο, μπορούμε να αναμένουμε ότι οι διαφορές αποδόσεων θα είναι μικρές, επειδή θα υπάρχει μια σιωπηρή αμοιβαία εγγύηση του δημόσιου χρέους μεταξύ των κρατών-μελών. Ενδέχεται, πάντως, αυτές οι διαφορές αποδόσεων να διευρύνονται

* Ομιλία του κ. Νικ. Χ. Γκαργκάνα, στην Ημερίδα της Eurobank με τίτλο “Η προετοιμασία των επιχειρήσεων για το ευρώ στις χώρες του δεύτερου κύματος”, στις 2 Ιουλίου 1998.

περιστασιακά εάν μια χώρα θεωρείται ότι δεν πληροί ορισμένα οικονομικά κριτήρια.

2. Ενέργειες που πρέπει να γίνουν από τις ελληνικές τράπεζες

Οι επιδόσεις των ελληνικών τραπεζών τα τελευταία χρόνια υπήρξαν γενικώς ικανοποιητικές. Οι τράπεζες αξιοποίησαν, σε σημαντικό βαθμό, τις δυνατότητες που τους προσέφερε η απελευθέρωση των αγορών και η αυξημένη ζήτηση χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Επίσης, η κερδοφορία τους ήταν κατά κανόνα υψηλότερη από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ενώ το μέγεθός τους ήταν μικρότερο. Οι παράγοντες αυτοί επέτρεψαν στις ελληνικές τράπεζες να ενισχύσουν την κεφαλαιακή τους βάση και να αναδιαρθρώσουν τα χαρτοφυλάκιά τους. Το 1996 και το 1997, τα ίδια κεφάλαια των ελληνικών εμπορικών τραπεζών αυξήθηκαν κατά 380 δισ. δρχ. ή 1,8% του συνόλου του ενεργητικού τους.

Προκειμένου να αποκομίσουν πλήρως τα οφέλη που πηγάζουν από τη Νομισματική Ένωση, οι τράπεζες πρέπει να είναι έτοιμες να αντιμετωπίσουν την επερχόμενη πρόκληση από πλευράς ανταγωνισμού. Δεδομένου ότι οι τραπεζικές εργασίες “χονδρικής” (wholesale banking activities) χαρακτηρίζονται από σημαντικές οικονομίες κλίμακας, η παρουσία στα κυριότερα χρηματοοικονομικά κέντρα φαίνεται ότι αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχή άσκηση εργασιών χονδρικής. Παράλληλα, φαίνεται ότι απαιτούνται αξιόλογες επενδύσεις σε τεχνική υποδομή, ώστε να είναι δυνατή η παροχή μεγάλου φάσματος υπηρεσιών. Συνεπώς, για να μπορέσουν οι ελληνικές τράπεζες να ανταποκριθούν επιτυχώς στον ανταγωνισμό σε ευρωπαϊκό επίπεδο, πρέπει να είναι μεγαλύτερες, άρα και λιγότερες.

Ωστόσο, μια από τις κύριες συνέπειες της Νομισματικής Ένωσης θα είναι η μεταβολή των παραδοσιακών τραπεζικών σχέσεων, με αποτέλεσμα να μειωθεί το μερίδιο αγοράς που κατέχουν πολλές ευρωπαϊκές εμπορικές τράπεζες στον τομέα του παραδοσιακού τραπεζικού δανεισμού. Οι ελληνικές τράπεζες πρέπει να απαντήσουν στην πρόκληση αυτή, και μπορούν να το κάνουν με πολλούς

τρόπους, πχ συνάπτοντας στρατηγικές συμμαχίες, υιοθετώντας νέες μορφές οργάνωσης, μειώνοντας το λειτουργικό τους κόστος και αναβαθμίζοντας την ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού τους.

Στρατηγικές συμμαχίες. Οι τράπεζες που ασχολούνται με λιανικές τραπεζικές εργασίες όχι μόνο πρέπει να αποφύγουν να αυξήσουν τον αριθμό των υποκαταστημάτων τους αλλά, αντίθετα, θα ήταν καλό να επιλέξουν τη μέθοδο της συγχώνευσης, προκειμένου να περιορίσουν το τυχόν υπερβάλλον δυναμικό. Έχουμε ήδη παρακολουθήσει πολλά συγκεκριμένα βήματα προς αυτή την κατεύθυνση, όπως οι συγχωνεύσεις της Eurobank με την Interbank και της Εθνικής Τράπεζας με την Εθνική Κτηματική. Ενθαρρυντική εξέλιξη επίσης αποτελεί η εξαγορά από την EFG Eurobank της Τράπεζας Αθηνών και του δικτύου στην Ελλάδα της Crédit Lyonnais και πρόσφατα η προσφορά για την Τράπεζα Κρήτης και η εξαγορά της Τράπεζας Μακεδονίας-Θράκης από την Τράπεζα Πειραιώς. Η πώληση, στο μέλλον, της Ιονικής Τράπεζας, της Τράπεζας Κεντρικής Ελλάδος, και ενδεχομένως επίσης άλλων τραπεζών, θα βοηθήσει και αυτή να φθάσουμε σε δυναμικότερη διάρθρωση και ενίσχυση του τραπεζικού συστήματος. Τελικό αποτέλεσμα αυτών των συγχωνεύσεων και εξαγορών θα είναι ο εξορθολογισμός του τραπεζικού συστήματος, ώστε αυτό να είναι ανταγωνιστικό στο νέο χρηματοοικονομικό περιβάλλον.

Νέες μορφές οργάνωσης. Εξορθολογισμός πρέπει να υπάρξει και προς άλλες κατευθύνσεις. Για παράδειγμα, μερικές τράπεζες ίσως επιλέξουν να επεκτείνουν τις εργασίες τους στο σύνολο των τραπεζικών εργασιών (universal banking) και να δραστηριοποιηθούν επιλεκτικά σε χονδρικές τραπεζικές εργασίες σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Ο διασυννοριακός ανταγωνισμός θα είναι πιθανώς εντονότερος στον τομέα της παροχής δανείων σε μεγάλες επιχειρήσεις. Η μορφή οργάνωσης την οποία ευνοούν όλες οι παραπάνω εξελίξεις φαίνεται πως είναι αυτή του τραπεζικού ομίλου – με τη μορφή αυτή η τράπεζα δραστηριοποιείται σε πολλούς διαφορετικούς τομείς. Κατά κανόνα, οι όμιλοι αυτοί έχουν επικεφαλής τη μητρική

τράπεζα και συμπεριλαμβάνουν θυγατρικές εταιρείες, όπως διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων, χρηματοπιστωτικές ή ακόμη και ασφαλιστικές εταιρείες. Συγχρόνως, τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να αναζητήσουν στρατηγικές συμμαχίες με ξένες τράπεζες, ώστε να επεκτείνουν το δίκτυο διανομής των προϊόντων τους και να μπορούν να εισάγουν τεχνογνωσία.

Μείωση του λειτουργικού κόστους. Ορισμένες ελληνικές τράπεζες βαρύνονται με μεγάλο όγκο δανείων που δεν εξυπηρετούνται και χαρακτηρίζονται από σχετικά υψηλό λειτουργικό κόστος. Με την πραγματοποίηση της Νομοματικής Ένωσης, καθώς θα μειώνονται τα περιθώρια των επιτοκίων, θα γίνεται όλο και πιο δύσκολο να μετακυλίεται αυτό το κόστος στους πελάτες. Προς το παρόν, οι ελληνικές τράπεζες εξαρτώνται από έσοδα από τόκους που καρπώνονται από χρεόγραφα υψηλής απόδοσης και τα οποία αποτελούν μεγάλο μέρος των κερδών τους. Επειδή όμως τα έσοδα αυτά αναμένεται να μειωθούν, οι τράπεζες θα πρέπει να προσφέρουν ευρύτερο φάσμα υπηρεσιών για να αντισταθμίσουν, κατά ένα μέρος τουλάχιστον, την απώλεια των εσόδων αυτών από τόκους. Γι' αυτό, θα πρέπει να αναπτύξουν ακόμη περισσότερο τις δραστηριότητές τους ως ανάδοχοι έκδοσης χρεογράφων και, γενικότερα την παροχή τραπεζικών επενδυτικών υπηρεσιών. Αυτός ο παράγοντας είναι το βασικό κίνητρο των κινήσεων προς την κατεύθυνση των συγχωνεύσεων, των εξαγορών και της δημιουργίας τραπεζικών ομίλων, που ήδη ανέφερα.

Ανθρώπινο δυναμικό. Η στρατηγική και οι ενέργειες που περιέγραψα θα χρειαστεί να συμπληρωθούν με την αναβάθμιση της ποιότητας του ανθρώπινου δυναμικού. Όπως σημείωσα, το χρηματοπιστωτικό σύστημα γίνεται ολοένα και πιο περίπλοκο, τόσο από την πλευρά των λειτουργιών που ασκεί όσο και από την πλευρά των προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρει. Συνεπώς, απαιτείται η συνεχής εκπαίδευση και ο εκσυγχρονισμός των δεξιοτήτων, ώστε το ανθρώπινο κεφάλαιο στην Ελλάδα να είναι ανταγωνιστικό με το αντίστοιχο των άλλων χωρών.

3. Προετοιμασία των ελληνικών τραπεζών για το ευρώ

Ας περάσουμε τώρα στο ζήτημα της προετοιμασίας των ελληνικών τραπεζών για το ευρώ. Η προετοιμασία για το ευρώ θα έπρεπε να είχε ξεκινήσει προ πολλού.

Τον Απρίλιο δημοσιεύθηκε η Έκθεση της Συντονιστικής Επιτροπής Ευρώ της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών (η Τράπεζα της Ελλάδος συμμετείχε στην Επιτροπή ως παρατηρητής), η οποία αφορά τις συνέπειες και τις προκλήσεις που θέτει για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα η εισαγωγή του ευρώ. Στο πλαίσιο αυτό, η έκθεση αναφέρεται στις προετοιμασίες τις οποίες πρέπει να κάνει το ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Σύμφωνα με την Έκθεση, η εισαγωγή του ευρώ θα επιβάλει στις τράπεζες να προβούν σε αλλαγές σε πολλούς τομείς, όπως: (1) ο μηχανολογικός εξοπλισμός, πχ ΑΤΜ και μηχανές διαλογής, (2) το λογισμικό και τα συστήματα πληροφορικής, (3) νομικά και άλλα έντυπα, και (4) η μετατροπή των λογαριασμών των πελατών τους.

Για να κατανοηθούν καλύτερα οι συνέπειες της μετάβασης στο ευρώ, ας μου επιτραπεί να αναφερθώ στο χρονοδιάγραμμα για την εισαγωγή του. Η Ελλάδα προτίθεται να γίνει μέλος της Νομοματικής Ένωσης το αργότερο την 1η Ιανουαρίου 2001. Θα ακολουθήσει **μια μεταβατική περίοδος** ενός έτους, στη διάρκεια της οποίας το ευρώ δεν θα είναι διαθέσιμο σε φυσική μορφή, θα είναι όμως διαθέσιμο για πληρωμές σε λογιστική μορφή. Την 1η Ιανουαρίου 2002, τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ θα τεθούν σε κυκλοφορία στην Ελλάδα, όπως και σε όλα τα άλλα κράτη-μέλη της Νομοματικής Ένωσης. Αυτό θα είναι το χρονικό σημείο της νομικής μετάβασης (legal changeover), κατά το οποίο όλοι οι τραπεζικοί λογαριασμοί, οι τραπεζικές πιστώσεις και τα περισσότερα τραπεζικά προϊόντα θα μετατραπούν από δραχμές σε ευρώ. Θα ακολουθήσει ένα εξάμηνο, μέχρι την 1η Ιουλίου 2002, στη διάρκεια του οποίου τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ θα συνυπάρχουν στην Ελλάδα με τα χαρτονομίσματα και κέρματα σε δραχμές, τα οποία όμως θα αποσυρθούν σταδιακά από την

κυκλοφορία.

Όσον αφορά τις χρηματοπιστωτικές αγορές “χονδρικής” (τη χρηματαγορά, την αγορά συναλλάγματος και την αγορά ομολόγων) η μετάβαση στο ευρώ θα πραγματοποιηθεί στην αρχή της σχετικής περιόδου. Σχετικά με το θέμα αυτό, η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών τάσσεται υπέρ της υιοθέτησης των συστάσεων που περιέχονται στην Έκθεση Γιουβανίνι. Στην εν λόγω έκθεση, η οποία δημοσιεύθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αξιολογούνται οι επιπτώσεις που θα έχει για τις αγορές κεφαλαίων η εισαγωγή του ευρώ και διατυπώνονται διάφορες συστάσεις για τις κατάλληλες μεθόδους προκειμένου το δημόσιο χρέος να μετατραπεί σε ευρώ, καθώς και για ορισμένους κανόνες της αγοράς που θα γίνονται κατά σύμβαση δεκτοί από τους συμμετέχοντες. Οι κανόνες αυτοί αφορούν, μεταξύ άλλων, τον αριθμό των ημερών του έτους βάσει του οποίου θα υπολογίζονται οι δεδουλευμένοι τόκοι των ομολόγων, τον καθορισμό των εργάσιμων ημερών στη διάρκεια των οποίων θα διενεργούνται οι συναλλαγές, καθώς και το χρονικό διάστημα μεταξύ κλεισίματος της συναλλαγής και διακανονισμού.

Κατά τη μεταβατική περίοδο, ενδέχεται να προσφέρονται και προϊόντα “λιανικής τραπεζικής” σε ευρώ (όπως λογαριασμοί, στεγαστικά και άλλα δάνεια, πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες, μεταφορές πιστώσεων, εμβάσματα κλπ). Στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει να είναι δυνατή η ανάληψη μετρητών σε δραχμές από λογαριασμούς ευρώ. Θα πρέπει επίσης να είναι γενικά δυνατή η δραχμοποίηση των πληρωμών που διενεργούνται προς ένα λογαριασμό ευρώ πριν πιστωθεί ο λογαριασμός και αντιστρόφως. Εντούτοις, στα αντίγραφα κινήσεως λογαριασμού θα καταγράφονται οι λογιστικές εγγραφές σε δραχμές παράλληλα με το ισότιμό τους σε ευρώ.

Εν συντομία, από την 1η Ιανουαρίου 2001 όλες οι τράπεζες και τα ειδικά πιστωτικά ιδρύματα θα είναι σε θέση να δέχονται καταθέσεις και να διενεργούν πληρωμές σε ευρώ. Οι πελάτες θα μπορούν να μετατρέπουν ποσά από ένα νόμισμα της Νομοματικής Ένωσης σε οποιοδήποτε άλλο νόμισμα της Νομοματικής Ένωσης βάσει των αμετάκλητα καθορισμένων συντελεστών μετατροπής χωρίς να καταβάλουν τη διαφορά

μεταξύ των τιμών αγοράς και πώλησης. Κατά το εξάμηνο της παράλληλης κυκλοφορίας μετρητών σε δραχμές και σε ευρώ, οι αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές (ΑΤΜ) θα παρέχουν τόσο ευρώ όσο και δραχμές. Κατά τον ίδιο τρόπο, θα γίνονται δεκτές καταθέσεις σε ευρώ και σε δραχμές. Το σύστημα λιανικών πληρωμών ΔΙΑΣ (Διατραπεζικά Συστήματα) και το Γραφείο Συμφηφισμού Αθηνών θα λειτουργούν και με ευρώ και με δραχμές κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου. Τέλος, από την έναρξη της μεταβατικής περιόδου η αγορά μετοχών θα πρέπει να αρχίσει αμέσως να λειτουργεί σε ευρώ, μολονότι οι λογαριασμοί πελατών των χρηματιστηριακών εταιρειών θα τηρούνται σε δραχμές μέχρι το τέλος της μεταβατικής περιόδου.

Σύμφωνα με την έκθεση της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, το κόστος προσαρμογής στο ευρώ θα ανέλθει σε 30 δισ. δρχ. περίπου. Το ποσό αυτό, όμως, ενδέχεται να υπολείπεται του πραγματικού κόστους, καθώς αρκετοί παράγοντες τείνουν να αυξήσουν το κόστος που συνεπάγεται η προσαρμογή για τις ελληνικές τράπεζες. Μεταξύ αυτών των παραγόντων είναι οι εξής: σημαντικό ποσοστό των συναλλαγών στην Ελλάδα γίνεται με μετρητά, οι περισσότερες τράπεζες δεν διαθέτουν σύγχρονα εσωτερικά συστήματα και διαδικασίες, το μεγαλύτερο μέρος των συναλλαγών διεξάγεται με έντυπα, ελάχιστες συναλλαγές διενεργούνται σε ηλεκτρονική μορφή, ενώ σε μεγάλη έκταση οι τράπεζες διεξάγουν εργασίες ανταλλακτηρίου. Συνεπώς, οι τράπεζες όχι μόνο θα επωμιστούν το κόστος μετατροπής λόγω της εισαγωγής του ευρώ, αλλά και θα απολέσουν μέρος των εργασιών τους. Πράγματι, η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών εκτιμά ότι θα χαθούν συνολικά εργασίες σε συνάλλαγμα που ισοδυναμούν με 30 δισ. δρχ. περίπου. Οι εν λόγω εκτιμήσεις βασίζονται σε εκτιμήσεις που έγιναν για άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Θα ήθελα να επισημάνω ότι οι εν λόγω δαπάνες θα γίνουν εφάπαξ και θα επιμεριστούν σε διάστημα περίπου τριών έως τεσσάρων χρόνων. Επί πλέον, οι δαπάνες αυτές θα πρέπει να εξεταστούν στο πλαίσιο των νέων ευκαιριών που θα προκύψουν από τη Νομοματική Ένωση.

4. Τομείς όπου απαιτείται περαιτέρω εργασία

Η παραπάνω έκθεση είναι κατά τη γνώμη μου αρκετά διαφωτιστική ως προς τις αναγκαίες προετοιμασίες για το ευρώ στις ελληνικές χρηματοοικονομικές αγορές. Εναπόκειται στην Εθνική Συντονιστική Επιτροπή για το ευρώ, που συστάθηκε τον Ιανουάριο, να λάβει υπόψη της και άλλους κλάδους του χρηματοοικονομικού τομέα, και της οικονομίας γενικότερα, προκειμένου να καταστρώσει ένα Εθνικό Σχέδιο Μετάβασης στο ευρώ. Πιστεύω πάντως ότι το σχέδιο μετάβασης για το τραπεζικό σύστημα θα μπορούσε να υποστεί περαιτέρω επεξεργασία, ώστε να γίνει πιο συγκεκριμένο, πχ ως προς το χρονοδιάγραμμα και την εκστρατεία ενημέρωσης των πελατών των τραπεζών.

Είναι επίσης καιρός οι τράπεζες να διαμορφώσουν την πολιτική τους όσον αφορά τις προμήθειες που θα χρεώνουν για τη μετατροπή των λογαριασμών από δραχμές σε ευρώ, για την παροχή τραπεζικών προϊόντων σε ευρώ και για την ανταλλαγή τραπεζογραμματίων και κερμάτων δραχμών με αντίστοιχα σε ευρώ κατά την τελική φάση της μετάβασης.

5. Προετοιμασίες της Τράπεζας της Ελλάδος

Θα ήθελα να αναφερθώ τώρα στις προετοιμασίες που έχει αναλάβει η Τράπεζα της Ελλάδος για την εισαγωγή του ευρώ. Πρώτον και κύριον, έχουμε εκπληρώσει την υποχρέωσή μας, σύμφωνα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, να διασφαλίσουμε ότι η εθνική μας νομοθεσία είναι συμβατή με το Καταστατικό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Ο σχετικός νόμος, που τέθηκε σε ισχύ στις 19 Δεκεμβρίου 1997, κατοχυρώνει την ανεξαρτησία της Τράπεζας της Ελλάδος και γενικά ευθυγραμμίζει την εθνική νομοθεσία με τη Συνθήκη.

Ωστόσο, οι προπαρασκευαστικές εργασίες της τράπεζας για τη μετάβαση στο ευρώ στρέφονται και προς άλλες κατευθύνσεις. Από το 1994 στελέχη της τράπεζας έχουν συμμετάσχει σε όλες τις υποεπιτροπές, τις ομάδες εργασίας καθώς και τις

ομάδες δράσης του ENI, οι οποίες ασχολούνται με την εκπόνηση του κανονιστικού, οργανωτικού και υλικοτεχνικού πλαισίου που θα χρειαστεί το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) για να ασκεί τα καθήκοντά του στο τρίτο στάδιο της Νομοματικής Ένωσης. Η συμμετοχή στελεχών της τράπεζας στις επιτροπές που έχουν συσταθεί υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) θα συνεχιστεί. Είναι σημαντικό ότι το πλαίσιο άσκησης της νομοματικής πολιτικής στην Ελλάδα περιλαμβάνει ήδη πολλά από τα μέσα που έχουν σχεδιαστεί από το ENI και θα χρησιμοποιούνται από την ΕΚΤ για την άσκηση της ενιαίας νομοματικής πολιτικής. Πχ, όπως προβλέπει και το λειτουργικό πλαίσιο της ενιαίας νομοματικής πολιτικής, για τον επηρεασμό των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων διενεργούνται τακτικές εβδομαδιαίες δημοπρασίες με σκοπό την απορρόφηση ρευστότητας, διάρκειας δεκατεσσάρων ημερών. Σύμφωνα με τις ρυθμίσεις που έχουν σχεδιαστεί από το ENI, οι διακυμάνσεις των επιτοκίων για τοποθετήσεις μιας ημέρας οριοθετούνται μέσω δύο πάγιων διευκολύνσεων: μιας οριακής πιστωτικής διευκόλυνσης (δανεισμός έναντι ενεχύρου τίτλων του Δημοσίου) και μιας διευκόλυνσης για την αποδοχή καταθέσεων, η οποία επιτρέπει στα πιστωτικά ιδρύματα να καταθέτουν την πλεονάζουσα ημερήσια ρευστότητά τους, σε δύο κλίμακια, με επιτόκιο χαμηλότερο από αυτό της αγοράς.

Εδώ και αρκετό καιρό δόθηκε στα πιστωτικά ιδρύματα η δυνατότητα να τηρούν τις υποχρεωτικές καταθέσεις τους στην κεντρική τράπεζα κατά μνηναιό μέσο όρο και όχι σε ημερήσια βάση. Οπως τονίστηκε εκτενώς από το ENI, η δυνατότητα αυτή συμβάλλει στη σταθεροποίηση των επιτοκίων της διατραπεζικής αγοράς. Τέλος, η αναταραχή στη χρηματοπιστωτική αγορά στα τέλη του προηγούμενου έτους έδωσε την ευκαιρία να διενεργηθούν ταχείες δημοπρασίες τόσο για την απορρόφηση ρευστότητας, μέσω αντίστροφων repos, όσο και για την ενίσχυση της ρευστότητας, κυρίως μέσω πράξεων ανταλλαγής συναλλάγματος έναντι δραχμών (foreign exchange swaps) με περιορισμένο αριθμό αντισυμβαλλομένων και αυστηρώς εντός μιας ώρας. Αυτός ακριβώς είναι ο τρόπος με τον οποίο θα ενεργεί και η ΕΚΤ.

Στις 16 Μαΐου, με πρωτοβουλία της Κυβέρνησης

και της Τράπεζας της Ελλάδος, έγινε ένα σημαντικό βήμα για την πλήρη συμμετοχή της χώρας μας στη Νομισματική Ένωση με την ένταξη της δραχμής στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ) του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, που ήταν προϋπόθεση για την είσοδο της Ελλάδος στο Τρίτο Στάδιο της Νομισματικής Ένωσης. Κατόπιν τούτου, έχει διαμορφωθεί ένα νέο πλαίσιο για την άσκηση πολιτικής. Το 1999 η δραχμή θα ενταχθεί στο ΜΣΙ-II και η σύνδεσή της με το ευρώ θα προετοιμάσει το έδαφος για την είσοδο της χώρας στη Νομισματική Ένωση. Η συμμετοχή της δραχμής στο ΜΣΙ-II θα σημαίνει ότι στην πράξη η δραχμή ανήκει ουσιαστικά στη ζώνη του ευρώ.

Παράλληλα, η τράπεζα προέβη στην ανάπτυξη του συστήματος πληρωμών -του Συστήματος Διακανονισμού σε Συνεχή Χρόνο- μέσω του οποίου θα διακανονίζονται οι πράξεις νομισματικής πολιτικής και άλλες συναλλαγές μεγάλων ποσών, γρήγορα και χωρίς κινδύνους. Οπως είναι ίσως ήδη γνωστό, το σύστημα αυτό ονομάζεται “ΕΡΜΗΣ” (HERMES - Hellenic Real-time Money Transfer Express System) και θα τεθεί σε λειτουργία εντός του έτους. Θα περιλαμβάνει ειδικό “τμήμα ευρώ” για τις πληρωμές σε ευρώ. Το τμήμα αυτό θα είναι με τη σειρά του συνδεδεμένο με το σύστημα “TARGET” (Διερωπαϊκό Αυτοματοποιημένο Σύστημα Ταχείας Μεταφοράς Κεφαλαίων σε Συνεχή Χρόνο), το νέο σύστημα πληρωμών μεταξύ των κεντρικών τραπεζών των κρατών-μελών της Νομισματικής Ένωσης. Συνεπώς, θα είναι δυνατή η διενέργεια διασυννοριακών πληρωμών με ευρώ, από και προς τη χώρα μας, μέσω ενός Συστήματος Διακανονισμού σε συνεχή χρόνο.

Αυτές είναι οι κύριες προετοιμασίες στις οποίες προβαίνει η Τράπεζα της Ελλάδος. Πολλές άλλες προετοιμασίες βρίσκονται σε εξέλιξη. Ενδεικτικά αναφέρω ότι φέτος το καλοκαίρι θα συμμετάσχουμε στη γενική δοκιμή όλων των συστημάτων του ΕΣΚΤ, που αφορούν, μεταξύ άλλων, το νομισματικό, το συναλλαγματικό και το λογιστικό τομέα, καθώς και τον τομέα των συστημάτων πληρωμών. Το Πλαίσιο Πληροφόρησης (Implementation Package) του ΕΝΙ, το οποίο καθορίζει λεπτομερώς ποια στατιστικά στοιχεία πρέπει να παρέχουν κάθε μήνα οι τράπεζες, έτοιμο ώστε τελικά να υποβληθεί η άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής, εφαρμόστηκε στην

Ελλάδα το Φεβρουάριο. Εντός του 1998 θα καθιερώσουμε μια νέα μέθοδο συλλογής στατιστικών στοιχείων για το ισοζύγιο πληρωμών, που είναι συνεπής με τις προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της ΕΚΤ, βάσει της αρχής του τόπου κατοικίας.

Σε εξέλιξη επίσης βρίσκονται οι προετοιμασίες για να επανεκφραστούν (σε ευρώ) τα κρατικά χρεόγραφα του Συστήματος Παρακολούθησης Συναλλαγών επί Τίτλων σε Λογιστική Μορφή, το οποίο διαχειρίζεται η Τράπεζα της Ελλάδος. Η επανέκφραση θα γίνει κατά την ένταξη στη Νομισματική Ένωση. Ωστόσο, το Σύστημα αναβαθμίζεται για να μπορεί να περιλαμβάνει χρεόγραφα σε ευρώ, ακόμη και πριν από την είσοδο της Ελλάδος στη Νομισματική Ένωση.

Τέλος, στην τράπεζα καταστρώνεται ένα επιτελικό σχέδιο που καθορίζει λεπτομερώς το χρονοδιάγραμμα για την παραγωγή και διανομή των τραπεζογραμμάτων και κερμάτων ευρώ και την αντίστοιχη απόσυρση των δραχμών. Έχουμε προβεί στις αναγκαίες επενδύσεις προκειμένου να εκσυγχρονίσουμε τον εξοπλισμό μας, ώστε να είμαστε όντως σε θέση να παραγάγουμε τα, υψηλών τεχνικών προδιαγραφών, τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ.

6. Συμπέρασμα

Πλησιάζει γρήγορα η στιγμή για τη μετάβαση των κρατών που μετέχουν στη Νομισματική Ένωση στο ενιαίο νόμισμα. Οπως προκύπτει από τις παρατηρήσεις μου, έχουμε προχωρήσει σημαντικά από πλευράς προετοιμασιών. Έχουμε πλέον ξεπεράσει τη φάση των συζητήσεων και ήδη βρισκόμαστε στη φάση της πρακτικής εφαρμογής. Αλλά, όπως επίσης προκύπτει από τις παρατηρήσεις μου, πρέπει να επιταχύνουμε τους ρυθμούς μας, ώστε το ελληνικό τραπεζικό σύστημα να μπορέσει να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στον ανταγωνισμό εντός της Νομισματικής Ένωσης και να δρέψει τους καρπούς της.

□